

"Talon tietää hyvin tehdyksi, koska se on kestänyt jo yhdeksän vuosikymmentä", Riitta Kela ja Pekka Sironen tuumivat.

Sodasta säästynyt

Pekka Sironen ja Riitta Kela löysivät Suomussalmelta kodikseen hirsitalon, joka pelastui talvisodan tulimerestä.

Teksti TUIJA MANNERI | Kuvat HANNU HUTTU

Jatkosodan aikana Päivärinnan kuistin päällä oli tasanne, josta ilmavalvontalotat kesäisin tähtysivät itätaivaalle. Talvella kuistin yläosassa oli pieni tähtystyshuone.

PUUTALO

Täällä asuvat

Pekka Sironen ja **Riitta Kela** sekä suomenajokoirat Ajotaiturin Arvi ja Raikuvan Temu

Talo on valmistunut vuonna 1928

Oleskeluhuoneen eli sinisen kamarin pöytätuoli on alkuperäinen kuten kaikki talon tulisijat.

Yläkerran vierashuoneille on kysyntää, sillä sekä Pekalla että Riitalla on kaksi aikuista lasta aiemmista liitoistaan. Lastenlapsia on yhteensä viisi.

Pirtin valtaistuimena on Pekan äidin isoäidin keinutuoli, jolla on ikää jo toistasataa vuotta.

Pihasaunasta voi kesällä pulahtaa pitkospiuta pitkin kotilampeen. Isäntäpari viettää mielellään aikaa myös saunan takkatuvalla.

Suvun vanhat huonekalut ovat Riitalle tärkeitä. Ukilta peritty nojatuoli löysi paikkansa yläkerran vierashuoneesta.

Ehkä se oli etiäinen. Tienristeys tuntui **Pekka Sirosesta** aina jotenkin lupaavalta, kun hän ajeli sen ohi Suomussalmella pohjoisessa Kainuussa.

”Kahtelin, että tuostahan lähtee joku mehtätie. Että jos vaikka tuolla ois joku paikka meille.”

Pekka ja hänen avovaimonsa **Riitta Kela** olivat pitkään etsineet vanhaa taloa. Tarjonta oli niukkaa, koska talvisota pyyhki tukaksi valtaosan pitäjää.

”Sitten puskaradio kertoi, että sen mehtätien päässä Viitalanvaaralla tosiaan on vanha maatila, jota perikunta myy.”

Kauppaneuvottelut kariutuivat aluksi hintaan. Seuraavana kesänä Pekka mietti, että kehtaisikohan hän vielä soittaa talosta.

”Myyjä ehti ensin ja kysyi että mihinkäs me jäätiinkään. Silloin ajattelin, että nyt olen voiman oikealla puolella.”

Pekasta, 68, ja Riitasta, 61, tuli Päivärintanimisen tilan omistajat vuonna 2003. Vanhan hirsitalon mukana tuli 62 metsähehtaaria, oma lampi ja joukko piharakennuksia.

Työlle ei sittemmin ole loppua näkynyt.

”Talon lisäksi olemme kunnostaneet navetan ja rantasaunan sekä rakentaneet latoliiterin, pation ja koiratalon tarhoineen. Vanha talo ja pihapiiri pitää ajatella jatkuvana harrastuksena.”

Pohjoisen puu kestää

Ostohetkellä Päivärinta oli ollut kolmisenkymmentä vuotta kylmillään, perikunnan kesäkäytössä.

”Talo on rakennettu vuonna 1928, ja se oli alkuperäisessä asussa. Hyvä niin: kun ei ollut remontoitu, ei ollut tehty virheitä, jotka olisivat estäneet hirsitaloa hengittämästä.”

Ennen kauppakirjan allekirjoittamista Pekka tutki ja kirjaimellisesti konttasi talon läpikotaisin.

Hänen koulukuraattorin taitojaan ei tarkastuksessa tarvittu, mutta nuorena hankitusta huonekalumallipuusepän koulutuksesta oli hyötyä. Samoin siitä, että Pekka oli remontoanut yhden vanhan hirsitalon Keski-Suomessa, ennen kuin metsästysreissut ja Riitta juurruttivat hänet Kainuuseen.

”Vanhassa talossa ottaa aina pienen riskin, mutta Päivärinta osoittautui vankaksi taloksi, jonka hirret, rossipohja ja peltikatto

olivat kunnossa. Vain kylmän ulkokuistin ovi ja ikkunat piti vaihtaa, muuten kaikki oli ehjää ja kuivaa.”

Sisäseinissä ja -katoissa oli kaikkialla pinokopahvit. Niiden alta paljastuivat joka huoneesta hienot hirsiseinät ja pirtin katosta komeat kattoparrut.

”Taitavat timpurit tekivät aikoinaan tämän talon todennäköisesti oman metsänsä hyvästä pohjoisen puusta”, Pekka arvioi.

Nykyajan mukavuuksia talosta oli turha hakea. Tarpeille pääsi ulkokuussiin ja pesulle vanhaan rantasaunaan. Sähköä tuli ainoastaan pirttiin. Muut huoneet valaistiin Tilley-lampuilla ja valopetrolilla.

Sijainti pelasti liekeiltä

Pekka ja Riitta ovat selvittäneet talon historiaa. Talon rakensivat veljekset **Aukusti** ja **Oskari Heikkinen**, jotka asuivat vaaralla naapuruksina.

Sitten tuli marraskuun loppu vuonna 1939. Neuvostoliiton joukot vyöryivät itärajan yli Raateentietä, yrittivät päästä Suomussalmen kautta Ouluun ja katkaista Suomen kahtia. Vähäiset suomalaisjoukot joutuivat perääntymään Suomussalmelta ja

polttivat talot, ettei viholliselle jäisi suojaa pakkaseen.

”Tämä Aukustin talo ja naapurissa ollut Oskarintalo säästyivät luultavasti sijaintinsa vuoksi. Tähän on kirkonkylältä matkaa viitisen kilometriä ja maantietä oli vielä puolitoista kilometriä kärryolkua, joten kiireessä nämä jäivät polttamatta. Venäläiset ottivat sitten talot ilmeisesti komentopaikakseen”, Pekka kertoo.

Kun itänaapurillekin myöhemmin tuli lähtö, venäläisjoukot jättivät nekin talot tuhoamatta.

Jatkosodassa Päivärinnasta tuli Suomussalmen ilmavalvontakeskus.

”Talo sijaitsee vaaran laella ja on kainuulaiseksi epätavallisen korkea. Eteläpääty kohoaa 10 metrissä, joten se oli omiaan ilmavalvontaan.”

”Katolle rakennettiin lavetti, josta lotat tähytivät itään. Tarkoitus oli suojata Oulua pommituksilta.”

Vesi pulppuaa lähteestä

Kun rauha palasi, Aukustin leski myi Päivärinnan. Talo toimi maatilan pääraakennuksena 1960-luvun lopulle saakka.

”Sodan perintöä perkaamme yhä. Lottien jäljiltä löytyy puhelinten akkuja ja pattereita, venäläisten jäljiltä muun muassa kamiinoita ja patruunoita. Navetan seinään ovat luodinreikänsä jättäneet niin omat kuin viholliset”, tarinoi Pekka, joka on kiinnostunut historiasta.

”Tykkään kaikesta vanhasta: taloista, talvoista, esineistä ja elämäntylistä. Kun itse teen polttopuita koneella, mietin, miten ihmeessä edelliset sukupolvet jaksoivat tehdä saman käsipelillä ja hevosella. Siinä lakki nousee kunnioituksesta korkealle!”

Pekka päätti nuorena, että hän ei rakenna koskaan uutta taloa, koska niin monta hyvää taloa on jo tehty. Myös Riitalle ajatus sopi. Päivärinnan remontissa kumpikin on saanut rakentaa tarpeekseen.

”Alkuun piti ratkaista isoja asioita, esimerkiksi vesihuolto. Naapuri muisti vanhan lähteen, ja johdimme sieltä 230 metriä putkea. Lisäksi tehtiin imeytyskentät ja likakaivot asetusten mukaan.”

Sähköt vedettiin taloon, navettaan ja rantasaunaan. Joka huoneeseen asennettiin suora sähkölämmitys, mutta pääasiasa talo lämpenee puulla. Pirtin puuhella ja ►

3 x kotirauha

Mitä teet kotona mieluiten, RIITTA KELA? ”Vanhasa pirtissä on mukava leipoa ja touhuta. Kesät laitan pihaa ja olen nurmikko-vastaavana.”

Jos aloittaisitte remontin nyt, tekisitkö jotain toisin? ”Talvella kaipaen joskus harrastusten jälkeen sisäsaunaa. Oma pihasauna lammen rannalla on ihana mutta aika isotoinen lämmittää. Otan sen kuitenkin kuntoilun kannalta.”

Mihin käännät seuraavaksi remonttikatseesi? ”Kuiisti ja porraskäytävä yläkertaan täytyisi saada lämpimiksi.”

Isäntäväki suunnitteli puusepän kanssa pirttiin keittiönurkkauksen kaapistoineen ja kodinkoneineen.

Pihapiiristä löytyy edelleen silloin tällöin muistumia sota-ajasta, esimerkiksi patruunoita.

Viitalanvaaran huipulla kohoaa nykyään Päivärinnan lisäksi kaksi muutakin taloa.

leivinuuni ja kamareiden pönttöuunit ovat alkuperäiset.

”Savupiipusta oli rapautunut tiiliä, mutta muurarin kanssa korjattiin kaikki ylhäältä alas. Hormit tarkistettiin, ja niiden sisään asennettiin teräsputket”, Pekka kertoo.

Kylmäkomerosta tuli kylpyhuone

Remontin alussa Museovirasto ohjeisti, että perinnetalomiljööseen ei saa tehdä näkyviä ulkoisia muutoksia. Sisätiloissakin paris-kunta päätti pyrkiä entistämään vanhaa.

”Melkein kaikki on alkuperäistä, esimerkiksi ovet ja katto- ja lattialistat, jotka irrottaessa lohkeilivat. Keräsin tikut muovipussiin, liimasin kokoon ja kiinnitin listat takaisin. Samoin ikkunat ovat alkuperäiset. Otin pokat yhden kerrallaan irti, entistin ja tiivistin ne. Ullakolta löysin vanhaa ikkunalasia”, Pekka muistelee.

Museovirasto ohjeisti, että perinnetalo-miljööseen ei saa tehdä näkyviä muutoksia.

Lankkulattiat kaipasivat vain uutta maalia entisessä punaisen sävyssä. Lattian eristys savi-, hiesu- ja sammalkeroksineen säilyi sekin.

”Pirtin seinät jätimme hirsipinnalle. Kammareiden seiiniin tuli hengittävä huopalevy, sen päälle korkea paneeli ja yläkolmannekseen tapetti.”

Pirttikeittiöön Pekka ja Riitta suunnittelivat puusepän kanssa mäntykaapistot ja paikat kodinkoneille. Entisestä ruoka-

komerosta tuli vessa ja kylmäkomerosta kylpyhuone.

Alakerrassa säilyi kaksi kamaria makuu- ja oleskeluhuoneeksi. Yläkertaan pari remontoitua vuosi sitten kaksi vierashuonetta, aulan ja vaatehuoneen ympärivuotiseen käyttöön.

Talon ulkovuorausta Pekka uudisti kolme kesää.

”Laudat ja rimat tulivat omasta metsästä. Sahautin ne paikallisella sahalla, maalasin punamultamaalilla ja naulasin käsin vasaralla paikoilleen.

Halusin tehdä kaiken siten kuin on ennenkin tehty.”

Vaaran laella tuiskuttaa

Pihalla narskuu pakkaslumi. Hanki kohoaa melkein metrissä, mutta lumityöt hoituvat mönkijän ja lingon avulla.

”Vaaran laella tuulee ja tuiskuttaa aina”, Pekka ja Riitta hymähtävät.

”Arki on välillä työlästä, mutta vastapainoksi saimme kuninkaallisen sijainnin luonnon keskellä. On oma lampi ja teerien soidinsuot vieressä. Katuvalojen sijasta katselemme revontulia. Ja menneisyys on aina läsnä. Kyllä tämän eteen tekee mielellään kaikkensa.”

Aikaa askareisiin on riittänyt entistä enemmän sen jälkeen, kun Pekka jäi eläkkeelle koulusta ja Riitta osa-aikaeläkkeelle terveydenhuollon osastonsihteerin työstä.

”Olemme onnellisia sekä itsemme että talon puolesta. Hyvä hirsitalo ei jäänyt varastoksi tai rapistumaan vaan sai uuden elämän.”

”Tuntuu siltä kuin talo melkein hymyilisi meille ja sanoisi, että on ihanaa, kun me pidämme siitä huolta.” ●

Kamareiden seiiniin Riitta ja Pekka valitsivat korkean helmi-paneelin. Idean he saivat 1900-luvun alun vanhoista valokuvista.

